С-П 460

# ОДБРАНА ОД РУЖЕЊА И КУЂЕЊА.

У 96-ме броју „Србских Новина“ 1860. наштампана је покуда и поруга моје књижице: „Правителствующій Совѣтъ Сербскій за времена Кара-Ђорђијева или отимање ондашњијех великаша око власти“ и због ње мене. Ондје није потписан писац овога, него је Г. *Миланъ Ђ. Милићевић*, који је онда био уредник онијех новина, примио то на себе*), али се зна да се у писању овога њих више договарало.

*) Још онда кад је ово изишло у новинама један млад господин напише одговор на то, па кад га без потписа својега имена однесе уредништву новина каже му Г. М. Ђ. Милићевић, да мора потписати своје име, иначе му се не ће примити у новине. Кад овај млади господин на то рекне Г. М. Ђ. Милићевићу да ни на оној тобожњој критици није нико потписан, он му одговори: „како на каквоме чланку нема потписа, онда се зна да је уредник.“ На то млади господин рекне Г. М. Ђ. Милићевићу: „Али ваљада Ви нијесте писали оне критике?“ а он му одговори: „Ако нијесам писао, ја сам је усвојио и одговарам за њу.“ И тако овај млади Господин потпише своје име, али пошто се за неко десетак дана његов одговор не наштампа у новинама отиде он опет Г. М. Ђ. Милићевићу и запита га за то, а он му се изнајприје почне правдати да се није могло, а потом га стане плашити говорећи му да то њему као младу човјеку може шкодити. И тако овај одговор остане не наштампан. — Кад Г. М. Ђ. Милићевић није хтио примити без имена одговора на по-

С-II460



Истина да је Г. В. у 114. и 117. броју истијех новина од оне године паметно одговарао на ову поругу и покуду; али сам се сада и ја наканио штогод да кажем. И најприје ћу овдје, као за темељ писања поменуте моје књижице и овога одговора да поставим мисли о историји знатног Руског историка Карамзина. Он каже у предговору к историји Государства Россійскога, да је историја посвећена *„не славѣ Писателя, не удовольствію Читателей и даже не мудрости правоучительной, но только истинѣ, которая уже сама собою дѣлается источникомъ удовольствія и пользы.“*

Ево сад моје обране. Г. Милан Ђ. Милићевић налази овој мојој књизиману:

1) *Што у њој има много пренумеранта;* али јесмо ли ја и моја књига томе криви што се на његову и његовијех другова жалост толико пренумеранта скупило? Па баш да је у каквој књизи имена пренумерантскијех и трипут више него саме књиге, ја мислим да се *тијем* (кад књига није мања него што је у огласу обећана) пред паметнијем и беспристраснијем људима цијена књизи ни мало не побија.

2) Г. М. Ђ. Милићевић каже: „Пре свега нам пада у очи наслов, кои се толико не слаже са садржаємъ књиге, да се нико неће зачудити ако кажемо, како смо посумњали, да не

---

ругу без имена наштампану, јамачно је Г. цензор имао много веће право, а може бити да му је и дужност била, не допустити да се ова покуда и поруга штампа без потписа правога имена његина писца.



буде књиговезацъ неотице прилепіо наслов одъ єдне на другу књигу г. Вука.“ Иза тога даље каже да је „у тексту самомъ најманѣ говорено о Правителствующемъ Совѣту *и о отиманю око власти,*“ него највише да се говори „о рату съ Турцима, но и то безъ свакогъ реда.“ Ја мислим да паметан и у овоме послу вјешт човјек прочитавши мој оглас и ову моју књигу мора казати да овако о њој може говорити само човјек или који нема обичнога људског разума или који (опет не имајући разума и потом не знајући шта је срамота) хоће само да куди књигу и њезина списатеља. Ја сам у књизи казао како је Совјет постао, како је напредовао, који су совјетници били од почетка до свршетка његова, кад је био најснажнији, и како се почео умањавати и најпослије како је сасвијем пропао; а исто тако казао сам и како су се старјешине око власти отимале док нијесу земљу упропастиле; а да се ово двоје само није могло казати без различнијех другијех догађаја, то сам ја казао у огласу. Не криви ли овдје Г. М. Ђ. Милићевић мене и не куди ли моју књигу на правди Божјој? Или ваљада он држи за погрјешку или кривицу што сам оне знатне догађаје од године 1809., 1810., 1811. и 1813. народу нашему онако описао. А што он вели да је то „безъ *свакогъ реда*,“ ја сам се истина старао да буде све у реду како се што догађало и како је једно с другијем скопчано било, али опет може бити да сам у томе што као човјек и погријешио, него је најприличније мислити да он и то налази по својој глави, у којој, као

што се види из цијелога овога посла, све бива без реда.

3) Куди ми *предговор* што у њему говорим о множини пренумеранта, и о ономе шта још мислим издати на свијет, а не објасњавам „планъ свога дела“ или се не трудим омилити читатељима „свой составъ“. Ја остављам Г. М. Ђ. Милићевићу и његовијем друговима, нека се они труде у предговорима омилити читатељима своје саставе, а ја сам пишући ову књижицу трудио се о томе и мислио сам и сад мислим да ми више ништа није од потребе. Кад ови моји кудиоци у тобожњој својој критици најприје говоре о именима пренумеранта, која са садржајем књиге управо немају ништа, како да не говорим ја којега се то врло тиче? Али какогод што сам ја о томе говорио од радости и од милине тако су они говорили од жалости и од зависти. Да није било оволико пренумеранта на ову књигу, ја јој не бих писао никаквога предговора, а у напредак кад бих дочекао да се она прештампа, био би јој предговор ова моја обрана. Што сам у предговору споменуо различне књиге које бих рад још на свијет издати, мислим да би се сваки паметан и родољубив Србин прије томе обрадовао и похвалом и ласкањем потрудио се да ме у томе обадри, него ли да ме за то криви и куди.

4) За неколико ствари криви ме Г. М. Ђ. Милићевић што су по његовој мисли срамотне или *скандалозне* и да их зато никако није требало писати; такове су ствари: *а)* што сам на стр. 31. казао „како су жене зуцале по Београду, да Младен са својом



другом женои није могао ништа радити“; *б)* што сам на страни 34. казао како је Кара-Ђорђије на скупштини приставши да се Руска војска у Србију доведе, рекао: — — „доведите Русе у Србију, па којекуде, нека најприје моју жену — —“ и т. д.; *в)* што сам на страни 37. казао како је Миленко у двору своме држао жене и дјевојке и како је жену своју Милену истукао и отпустио од себе; *г)* што сам на страни 88. написао Југовићев сан како је он казивао да га је снио. Истина да би се ово све, као и у свакој историји много којешта, могло изоставити, али опет мислим да ја ни за једно ово нијесам погријешио што сам га написао. Ја мислим да нико неће рећи да није требало казати како је Карађорђије онда Младена ранио и у што, а кад је то казано, мислим да ни мало није сувише казати и какав је слиједе остао иза те ране. Мјесто „жене *зуцале*“ ја сам могао оно са свијем друкчије казати и *доказати*, али ми се учинило да је тако најпристојније. — Ја мислим да ће признати сваки човјек који управо зна шта је историја да би била велика погрјешка у описивању Миленкова живота изоставити оно што сам ја казао и за што ме Г. М. Ђ. Милићевић криви; а исто тако мислим и за оне Кара-Ђорђијеве ријечи на скупштини, јер оне иду у карактеристику и Кара-Ђорђијеву и онога времена. Руси имају руком Петра великога написанијех још срамотнијих ствари, које ваља да би Г. М. Ђ. Милићевић спалио да не срамоте онакога човјека. — Југовићева сна ја друкчије нијесам могао казати него онако како сам га од њега чуо,

а изоставити га нијесам хтио једно за то, што се њиме показује како је Југовић био досјетљив и на подсмијех готов, а друго, што онда не бих могао ни онијех Доситијевијех стихова споменути и наштампати. За овакове ствари могу мене кривити и моју књигу кудити само они људи који не познају историје осталијех народа, у којој има много и много срамотнијих и скандалознијих ствари.

5) За гдјекоје ствари угони ме Г. Ђ. М. Милићевић у лаж:

а) Ја сам на страни 78. казао за Југовића како је митрополит Стратимировић омрзао нањ „што је био врло лијеп човјек и жене га радо имале, и истјерао га из Карловаца.“ По овијем мојијем ријечима може се мислити да је Стратимировић Југовића за то отјерао да би жене и њега од гријеха сачувао; али кад Г. М. Ђ. Милићевић каже „колико є истине у извешію на стр. 78., где се каже, да є пок. митрополитъ Стратимировићъ омрзао на Југовића и отерао га за то, *што є бьио леп човек, па га жене радо имале,* нека пресуде они, кои су изближе познавали добре и слабе стране овогъ заслужногъ архіерея“, он тијем свједочи да је о томе слушао нешто друго и *горе* што би Стратимировићу било на срамоту! Ово је оно што се каже, да је боље имати паметна непријатеља него луда пријатеља. (И ово сам ја могао, као и оно горе за Младена, друкчије казати и *доказати*, али сам на памети нашао да је онако најпристојније). Одмах иза овијех горњијех својијех ријечи наставља Г. М. Ђ. Милићевић: „Па



они сами нека изволе оценити и користъ коя є тимъ саобштенѣмъ учинѣна потомству.“ И овијем ријечима свједочи Г. М Ђ. Милићевић, да он и његови другови не знаду шта је историја. Они мисле да би писац историје пишући је једнако морао мислити какву ће корист потомство имати од онога што он записује, а од чега по њиховој мисли не би потомство могло имати никакве користи, оно не би требало он ни да записује! У самој историји нашега народа ја мислим да би се нашло догађаја на хиљаде, од којијех самијех не може потомство имати никакве користи.

б) Ја сам казао на страни 79. да је Југовић пошто је с Гагићем истјеран из совјета *„да би имао ода шта живљети“* договорио се с Младеном те отворио велику школу; на ове моје ријечи каже Г. М. Ђ. Милићевић: „Такође оставлямо читателъима да сами пресуде да ли є Юговићъ могао имати икаквогъ племенитієгъ побуђеня, кадъ є хтео отворити школу у Београду, или само *да бы имао ода шта живлѣти.*“ Слава Богу лијепијех звона! Ваља да је онај који је писао ову тобожњу критику нечега другога ради дошао у Биоград него *да би имао ода шта живљети?* На овоме је свијету најпрече за човјека трудити се ода шта ће живљети, и ни мало није срамоте на поштен начин старати се за то, јер и поред такога труда и старања човјек може бити на корист ономе мјесту у које је дошао тога ради. Ово је срамота само за оне који се стиде својега сиромаштва, па би ради људе међу које су дошли да преваре увје-

равајући их да су дошли ради њих и њихове користи а не ради себе и својега живљења. — А ја сам читао Југовићево писмо које је о томе писао Младену (по својој прилици да би га Младен представио совјету и Кара-Ђорђију) и у коме између осталога стоји да он не умије и не може орати и копати и т. д.

в) Ја сам на страни 27. доље под бројем 12., поправљајући своје пређашње казивање Г. Леополду Ранку, казао како је Кара-Ђорђије на Сјеници године 1809 уговорио с Турцима „да изиђу са својијем пртљагом и да иду куд ко хоће. Кад Турци у одређено вријеме отворе шанац и пођу кроз Српску војску, која им је сокак била начинила, а док их још ни пола није било изишло, Срби предње стану убијати и пљачкати; кад то виде Турци који су још били у шанцу, они шанац затворе, и стану се на ново бранити и Србе корити што тако на вјеру раде. Кара-Ђорђије се правдао да су то учинили људи непокорни без његова знања и допуштења, и тако Турке наговори којекако да опет пођу, али и други пут буде као и први. Трећи пут морао је Кара-Ђорђије дати Турцима у таоство кнеза Јука из нахије крагујевачке, и још неколико од знатнијих поглавица (којијех имена не могу сад тражити), и тако остали Турци изиђу и отиду с миром и Срби узму Сјеницу.“ На ово каже Г. М. Ђ. Милићевић, и да је то све истина, не бих се огријешио кад бих „прећутао, а камо ли што очевидци противно“ мом „поправљяню причаю тай догађай.“ — Што Г. М. Ђ. Милићевић вели *да то није требало казивати* и



кад *би истина била*, тијем он опет показује како он и његови другови мисле о историји и свједочи да не знаду шта је историја. Кад не би ваљало казивати ово, онда не би ваљало ни оно, како су Срби 1805 године узели крцалије у Куличу на вјеру да их пропусте кроз Србију у Турску па их побили све на првом конаку у Асан-пашиној паланци; ни оно, како је Кара-Ђорђије у почетку године 1807 дао Гушанцу не само вјеру него и таоце (којијех имена имам ја негдје пописана и сад се опомињем само Николе Симеуновића из нахије Ваљевске) да ће с миром пропустити низ Дунаво њега са три лађе а његове момке с коњма преко Србије у Ниш, па кад он с лађама дође к Поречу, Миленко му из топова једну лађу пробије и претјера га на Њемачку страну у Свињицу, те се ондје једва одбрани и како се могло отиде даље, а његовијем момцима даде Кара-Ђорђије тобоже пратиоце и пред њима знатнога нашег јунака Узун-Мирка, који је јоште жив у Биограду, али кад дођу у Баточину (или у Багрдан, сад управо не знам), дочека их наређена војска и све побије и опљачка а старјешина њихов, Изир-бег, не хтјевши се предати изгори у кући једној и т. д. Истина је да је ово све срамота за Србе, али је било срамота *чинити*, а кад је већ учињено, у историји не ваља га крити. За овакова дјела Срби се могу тијем правдати да су их они научили од Турака који су били њихови господари, па они почевши сами господарити угледали су се у свачему на њих.

А да су Турци овако чинили ја ћу споме-

нути овдје само два примјера: 1) познато́ је како је Бећир-паша године 1791 у Нишу лијепо примио јањичарскога поглавицу Дели-Ахмета, а кад је од њега пошао дочекали га под басамацима кавази и убили (овако је од прилике и Фецци-паша у Сарајеву прије неколико година дозвао к себи Химзу-Ефендију из Бање Луке и још некаквога од Босанскијех бегова, и пошто их је лијепо угостио заповједи кавазима те обојицу притисну и угњаве). 2) Велики везир Решит-паша (онај што је прије неколико година пропао у Азији на Коњи) био је много остао дужан различнијем Арбанаскијем беговима који су му са својијем момцима помагали покорити Алипашу Јањинскога; и будући да су они овај дуг често искали а он не могући им га платити бојао се да не подигну буну у Арбанији, с којом би он наново могао имати посла најмање колико и прије с пашом од Јањине, за то намисли овако да се опрости и њих и дуга: позове их једном све у Битољу да им плати, па кад му дођу лијепо их угости и каже им да је нешто новаца примио из Цариграда и да очекује још сваки дан, пак ће их онда све намирити. Сјутра дан уреди те од некуда дође неколико натоваренијех мазги како их ови бегови могу видјети, и каже им се да су на тијем мазгама све новци и да ће их још доћи. Потом их један дан изведе да виде како се егзерцира војска и начини око њих шупље коло, из којега су гледали како око њих пуцају солдати са ћорфишецима; а кад други дан опет овако изиђу да гледају војску и начини се око њих шупље ко-



ло, солдати који су по заповијести били напунили пушке фишецима са зрнима побију их све.

Што Г. М. Ђ. Милићевић вели да овај догађај на Сјеници очевидци причају противно моме казивању, ја слободно могу рећи и доказати да то причање није истинито. Мени је оно као што сам казао у књизи приповиједао кнез Милош Обреновић а по том Вучић Перишић, који су обојица ондје били и све очима гледали, и кнез Милош је још додавао како је у српскоме логору гледао турску жену мртву, гдје лежи а мало дијете живо уза њу и дрпа је за сису као тобоже да сиса; а Вучић је додавао како је један његов друг, којему сам име заборавио, кад су Срби у логору стали Турке убијати и пљачкати потрчао у шанац па га изнутра Турци који су шанац одмах затворили ране у ногу те је онако рањен пред вратима од шанца морао једнако сједити доклегод Турци нијесу из шанца изишли. Ако би се ко нашао да му ова два свједока нијесу доста, ево му и трећега, ужичкога владике Г. Јанићија, који приповиједа да је њему казивао некакав Турчин Сатарић како је он онда кад су Турци по други пут из шанца изишли, као дијете водио коња натоварена прћагом а поред њега брат му старији ишао с оружјем, па кад се један Србин маши да му отме улар из руке брат његов убије тога Србина а други Србин убије му брата па му улар из руке истргне и одведе коња с прћагом. Ово је мени Г. владика приповиједао још јесенас, а каже да је по том питао за то неколика човјека који су ондје били, пак су му

сви казивали да је било управо онако као што сам ја казао. Што Г. М. Ђ. Милићевић у 114 бр. биоградских новина одговарајући на одговор господина В. каже да су му овај догађај овако казивали П. Јокић Кара-Ђорђијев буљукбаша „кои є на месту био и г. Илія Поповићъ свештеникъ, кои и данасъ у Сеници живи“: „кадъ су Турци пошли да изиђу изъ Сенице, ударе чаршіомъ на неку жену, коя є у рукама држала дете: ню некій одъ Турака убіє за єдно съ дететомъ. Сеничани сами, кадъ то виде, позатварају дућане и почну изъ кућа и дућана пуцати на Турке, а српска войска и нѣне старешине нити су за то знале ни у томъ учествовале. Кадъ се тако начини гунгула, Турци помисле да ихъ напада *српска войска* и немислећи на Србе Сеничане, па се врате натрагъ и спреме на новъ одпоръ. Но доцніе се види у чему є ствар была, и они изиђу мирно изъ Сенице. Нити ту има спомена о каквомъ вероломномъ делу српскомъ“, ово је права будалаштина коју су П. Јокић и Илија Поповић могли казивати само Г. М. Ђ. Милићевићу за којега су може бити познали да је жељео тако да му кажу; како би Турци опкољени од српске војске и тако притијешњени да се у шанцу више нијесу могли држати убили на чаршији српску жену с дјететом? Какав би паметан човјек могао вјеровати да је у Сјеници, у Турскоме шанцу, толико било Срба с оружјем да су могли почети на Турке пуцати? Па баш да се који дућанџија ондје и затекао, не би он дућана држао отворена кад Турци из шанца излазе, па тек онда



да га затвора пошто су Турци убили жену и дијете и т. д.

6) А најпослије куди Г. М. Ђ. Милићевић мене највише за то што у књизи овој нити сам кога кудио ни хвалио него што сам само описивао како се што догађало. Он то својијем ријечима говори овако: „Но мимо све остало, читателю најтеже пада при читаню овогъ дела то, што писацъ ни где и ни у чему неће да изиђе са своимъ мнѣніемъ на среду.“ „Онъ се свагда држи као негде у краю и претреса срце параюће догађаєв съ некомъ немарљивомъ ироніомъ, као да є речь о каквимъ крвницима Друзима а не о народу, кога є и онъ синъ. То одсуство свакогъ топлогъ чувства, то причанѣ као одъ заната, та неопредѣлѣность ни за єдну ни за другу страну, лишава књигу г. Вука и оно занимљивости, кою бы іой могли дати предмети у њој изложени, башъ и ако безъ свакога реда.“ — Ја мислим да Г. М. Ђ. Милићевић у овоме криви мене за оно, за што код другијех људи, који о историји мисле као Карамзин, заслужујем похвалу. Ко у писању историје куди оно шта му није по вољи и хвали оно шта му је по вољи, ја за то не вичем на њега; али за себе мислим да то није од потребе него да је доста кад се каже како се што догађало па читаоци сами нека суде и пресуђују шта је за кућење шта ли је за хвалу.

По овоме што сам овдје до сад казао мислим да ће сваки паметан и беспристрастан читалац рећи да је цијела ова тобожња критика сама покуда и поруга мене и моје књиге, и да

ће се морати чудити како се у нас налази људи да с овакијем будалаштинама смију изићи на свијет пред тобожњу књижевну публику. И ово је (како год и забрана мојега рјечника у Србији године 1852) право мјерило жалоснога стања данашње наше књижевности и за потомство истинито свједочанство с какијем сам људима ја имао посла и с какијем сам мукама и сметњама морао борити се трудећи се око својијех књижевнијех послова.

Али да би се читаоци мало мање томе чудили казаћу им још да су ово писали ученици и другови онијех људи који већ од неколико година, а особито од године 1839., једнако свакојакијем начином вичу на мене, и који не маре што се тијем највише сами срамоте него мисле: само нек се виче на Вука. Па оваки људи не само у нашему народу на мене лажу и опадају ме, него, да би им се то боље вјеровало, почели су те варају тијем и друге народе. Ја ћу о томе споменути овдје само за примјер како су оваки људи преварили Рускога знатног списатеља, који је описивањем својега путовања по нашијем земљама заслужио нашу велику захвалност, и навратили га те се начинио *незналица* и *опадник*. У дванаестој књизи „*Руске Бесѣде*“ (од године 1858.) на страни 31. и 32. говорећи о западнијем Славенима каже овај Руски списатељ: 1) да је Копитар, којега су по његовијем ријечима, Аустријани били поткупили да ради противв Славенства, наговорио мене да саставим нову Српску азбуку, која је раздвајала Србе од азбуке св. Ћирила, „и вела ихъ прямо къ принятію азбуки Латинской.“ 2) Да је Давидовић наговорио кнеза Милоша те је 1833. године забранио књиге наштампане овом азбуком. 3) Да се потом одмах сасвијем дознало шта ја управо хоћу, јер се у пријеводу мојега „Новаго Завѣта на простонародный Сербскій языкъ“ нашло „кромѣ ложно истолкованныхъ мѣстъ, одно, которое имѣло прямо цѣлію приписать Св. Петру верховную власть над Апостолами; узнали также, что переводъ этотъ былъ изданъ на счетъ Римской пропаганды.“ — Ја слободно пред свијетом могу казати да је ово све што се овдје против мене говори *сама лаж и опадање*, и то ћу да докажем овдје што је могуће краћијем одговором:



На 1) да се овај Господин сам потрудио да позна стару Српску књижевност и да се није дао заслијепити мржњом на мене мојијех непријатеља, онда би дознао да Срби *нигда* нијесу држали цијеле Ћириловске азбуке (као што је *ни Руси не држе данас ни у црквенијем ни у грађанскијем књигама*). За љубав овакијех незналица ја морам ово посвједочити онијем што је досад казивано више пута: у најстаријим Српско-Славенскијем рукописима и у нашијем крајевима *штампанијем црквенијем књигама* нема слова из Ћириловске азбуке ѧ, ѩ, ѫ, ѭ; а у различнијем споменицима налази се *ѣ* и *ѵ*, којијех нема у Ћириловској азбуци. За мој пак правопис приправили су грађу различни Српски списатељи нашега времена међу којима су гдјекоји били највећи родољупци и „поборници православија“ и непријатељи Латинске азбуке, као Сава Текелија и Лукијан Мушицки (да не спомињем До-

ситија, који је чини ми се негдје у својијем књигама говорио да се у нас многе ријечи једнако читају биле написане на крају с ъ или ь или и без и једнога); Атанасије Стојковић казао је године 1804. у предговору к својему Секретару да је ъ пети точак у колима; Сава је Текелија године 1805. наштампао књигу без ъ, која се зове „Римљани у Шпанији"; Сава је Мркаљ године 1810. у „Салу Дебелога јера" између осталога избацио *я, ю* и *ѣ;* Лукијан Мушицки (који је умръо као владика у Горњему Карловцу) штампао је године 1812. у одама својему пријатељу Михаилу Витковићу и на смрт Доситија Обрадовића мјесто *ѣ чь* а изоставио је на крају не само ъ него и ь; Соларић је у својијем књигама не само изостављао на крају јерове него је *ы* писао мјесто *ьи* (н. п. *книга*, сасвијем напротив него што Руси пишу и изговарају). И тако прије него сам се ја (у почетку 1814. године) познао с Копитаром и постао Српски списатељ наши су списатељи од ћириловске азбуке учинили дар мар, и ја потом почевши се старати о правилима језика нашега, из све оне калабурње изабрао сам овај свој правопис према својствима језика нашега, мислећи: ако се и не прими, барем да покажем како би требало. — Тако је и за то је овај правопис мој постао, а остало су све пакосне измишљотине и лажи мојијех зависника и непријатеља.

На 2) Кнез Милош није забранио књига штампанијех мојом азбуком, него је забранио само да се њоме не смију штампати књиге у Биоградској штампарији. Истина је и то да је кнеза Милоша наговорио на то његов секретар Давидовић; али би историја овога догађаја само онда била описана потпуно, да је овај Господин казао и *ко је Давидовића на то наговорио.* —



На 3) Овдје овај Господин Руски списатељ бунца као баба у највећој болести. Пријевод Новога Завјета на Српски језик мени су наручили Руси у Петербургу године 1819. Ако сам ја у овоме дјелу гдјегод што нехотице „ложно истолковао", за то сам се правдао ондје у предговору напоминући да и у јеванђелију које се данас у црквама нашима (и у самој Русији) чита има таковијех погрјешака, које су малијем словима доље поправљане. — Да сам негдје навалице приписивао „Св. Петру верховную власть надъ Апостолами", требало је казати у каквој је то глави и у коме стиху, и како сам ја казао, како ли је требало казати. — Што пак овај Господин каже, да се је дознало, „что переводъ этотъ былъ изданъ на счетъ Римской пропаганды", ја њему за то морам казати да је он *не само незналица него и лажа и опадник.* Ако мисли да му овијем ријечима неправду чиним, нека докаже ово што је казао, пак ћу онда ја бити све што-год он хоће. —

Ово је одговор што се тиче мене, што се пак тиче Копитарова непријатељства к Славенству и нашој цркви, овај Господин свједочи то само овијем ријечима: „Даже въ дѣлѣ науки, въ которой Копитаръ имѣетъ несомнѣнныя заслуги, можно замѣтить въ немъ мысль враждебную Славянскому духу и Восточной церкви: ибо все, что онъ писалъ, имѣетъ цѣлью унизить значе-

ніе Кирилицы, священнаго письма Православныхъ Славянъ, доказательствами въ пользу старшинства Глагольской азбуки (пользовавшей ся, какъ извѣстно, покровительствомъ Рима), которой Кириллъ и Меѳодій были, по его словамъ, только подражателями, и въ пользу того мнѣнія, будто Славянскіе просвѣтители перевели Писаніе не на языкъ племени ,принадлежащаго къ Восточной церкви, на древній языкъ Болгаръ, какъ обыкновенно принимаютъ и какъ потверждаютъ несомнѣнно новѣйшія открытія, а на языкъ Иллирійскихъ Словенцевъ, находившихся всегда подъ властію Рима.“ Ја мислим да ни један од ученијех Руса не ће бити довољан овијем свједочанствима; јер се то ни једно управо не тиче љубави или непријатељства, него се обоје тиче науке или историје. По свој прилици и у Русији има данас ученијех људи који мисле да су глаголитска слова старија од ћириловскијех; а да су Ћирило и Методије почели свето писмо преводити „на древній языкъ Болгаръ“, и ја сам казао (и доказао) у књижици: „Примјери Српско-Славенскога језика“ (у Бечу 1857.) да то није добро казано. Тако овај Господин ако је рад доказати да је Копитар био непријатељ Славенству и нашој цркви, он мора тражити и показати друга свједочанства која ће и остали учени Руси морати признати за истинита. —

Исто су оваке лажи и будалаштине и оно све што је против мене казано у броју 276 год. 1859. Рускијех новина „*Санктпетербурескія Вѣдомости*“.

В. С. К.